

Неофіційний відгук

Запропонована у статті «Оподаткування доданої вартості фізичних осіб-підприємців: порівняльний аналіз між країнами Вишеградської групи та Україною» проблематика є вкрай актуальною саме зараз, з огляду на те, що йдеться не про вже ухвалені рішення, а лише про першу чорнову редакцію проєкту Закону, яку ще неодноразово змінюватимуть, доопрацьовуватимуть і політично «торгуватимуть». Станом на сьогодні це радше рамкова ініціатива, а не завершена податкова модель, і до кінця березня уряд декларує лише старт програмної підготовки. У цьому сенсі стаття влучно фіксує початкову точку дискусії та формує необхідне аналітичне підґрунтя для подальших фахових обговорень.

Водночас слід ширше враховувати політико-фіскальний контекст появи цієї ідеї. Вимога МВФ щодо розширення бази ПДВ не є безальтернативною і, по суті, могла б бути пом'якшеною або відтермінованою, якби уряд у попередні роки не вдавався до фінансово обтяжливих і малоефективних рішень, зокрема масштабних програм прямого роздавання коштів населенню (на кшталт «тисячі Зеленського», що коштувала бюджету близько 18 млрд. грн (<https://mezha.net/eng/bukvy/winter-support-program-pays-1-000-uah-to-13-7-million-ukrainians/>)). На цьому тлі спроба різко посилити податковий тиск на малий бізнес виглядає не як продумана реформа, а як реактивна фіскальна відповідь на власні бюджетні прорахунки.

Окремої уваги заслуговує жорсткість умов оподаткування в Україні, яка істотно відрізняється від практик країн ЄС не на користь підприємців. Йдеться не лише про рівень ставок, а передусім про надмірні штрафи, пені, блокування податкових накладних, складність процедур та високі витрати на адміністрування, які для малого бізнесу часто є критичними. У таких умовах механічне поширення ПДВ на ФОПів без паралельного пом'якшення регуляторного середовища створює ризик не розширення податкової бази, а зростання тінізації та скорочення підприємницької активності.

Крім того, викликає серйозні сумніви й поріг обов'язкової реєстрації платником ПДВ. Встановлений рівень у 1 млн грн фактично є одним з найнижчих у порівнянні з європейськими країнами і не враховує ані інфляційні процеси, ані реальні масштаби діяльності мікробізнесу. За такого порогу ПДВ починає виконувати не нейтральну фіскальну функцію, а роль бар'єра для зростання, стимулюючи дроблення бізнесу або вихід у тінь.

Окремо варто застерегти від прямого перенесення польської моделі оподаткування в українські реалії без глибокого інституційного аналізу. Поки що не очевидно, чи закладено в бюджет достатній кошторис на масштабне розширення адміністрування ПДВ для сотень тисяч нових платників і чи готова податкова система до такого навантаження. У цьому контексті дата 1 січня 2027 року виглядає радше політичною декларацією, ніж реалістичним горизонтом імплементації; більш імовірним є поступовий рух у цьому напрямі ближче до 2030 року.

Саме тому наукові статті порівняльного характеру, подібні до цієї, є надзвичайно своєчасними. Вони дозволяють не лише фіксувати потенційні фіскальні вигоди, а й комплексно оцінювати ризики для українського бізнесу, які в умовах війни, жорсткого податкового режиму та низького порогу оподаткування є критично високими.